

Квантова механика упражнения

Андон Рангелов, кабинет В 39, email: rangelov@phys.uni-sofia.bg, интернет страница за задачите от семинарите
course.quantum-bg.org

I. АЛГЕБРА НА ЛИНЕЙНИ ЕРМИТОВИ ОПЕРАТОРИ

Оператор

Правило, което на обект от дадено пространство съпоставя обект от същото или друго пространство се нарича оператор.

Примери за оператори

Диференциране

$$\frac{df(x)}{dx} \rightarrow g(x)$$

$$\frac{dx^2}{dx} = 2x$$

Интегриране

$$\int f(x) dx \rightarrow g(x)$$

$$\int x^3 dx = \frac{1}{4}x^4$$

Отражение

$$\hat{I}f(x) = f(-x)$$

$$\hat{I}(x^2 + x) = x^2 - x$$

Транслация

$$\hat{T}_a f(x) = f(x + a)$$

$$\hat{T}_a(x^2 + x) = (x + a)^2 + x + a$$

Комплексно спрягане

$$\hat{K}f(x) = f^*(x)$$

$$\hat{K}(3x - ix^2) = 3x + ix^2$$

Линейни оператори

$$\hat{A} \sum \lambda_k f_k = \sum \lambda_k \hat{A} f_k$$

$$(f(x) + g(x))'_x = (f(x))'_x + (g(x))'_x$$

$$\int (f(x) + g(x)) dx = \int f(x) dx + \int g(x) dx$$

Умножение на два и по-вече оператора

$$\hat{A}\hat{B}f = \hat{A}(\hat{B}f)$$

$$\hat{A}\hat{B}\hat{C}f = \hat{A}(\hat{B}(\hat{C}f))$$

Не комутационно свойство на операторите

$$\hat{D}_x f = \frac{d}{dx} f$$

$$\hat{I}f(x) = f(-x)$$

$$\hat{I}\hat{D}_x(x^4 + x^3) = \hat{I}(4x^3 + 3x^2) = -4x^3 + 3x^2$$

$$\hat{D}_x\hat{I}(x^4 + x^3) = \hat{D}_x(x^4 - x^3) = 4x^3 - 3x^2$$

$\hat{D}_x$ и $\hat{I}$ не комутират ($\hat{I}\hat{D}_x \neq \hat{D}_x\hat{I}$)

Комутиатор и антикомутиатор

$$[\hat{A}, \hat{B}] = \hat{A}\hat{B} - \hat{B}\hat{A}$$

ако $[\hat{A}, \hat{B}] = 0$ то $\hat{A}$ и $\hat{B}$ комутират ($\hat{A}\hat{B} = \hat{B}\hat{A}$)

$$\{\hat{A}, \hat{B}\} = \hat{A}\hat{B} + \hat{B}\hat{A}$$

ако $\{\hat{A}, \hat{B}\} = 0$ то $\hat{A}$ и $\hat{B}$ антикомутират ($\hat{A}\hat{B} = -\hat{B}\hat{A}$)

Задачи:

Ако $\hat{A}$ и $\hat{B}$ са линейни оператори който не комутират докажете че:

$$[\hat{A}, \hat{B}] = - [\hat{B}, \hat{A}]$$

$$\{\hat{A}, \hat{B}\} = \{\hat{B}, \hat{A}\}$$

Докажете тъждествата:

$$[\hat{A}\hat{B}, \hat{C}] = \hat{A} [\hat{B}, \hat{C}] + [\hat{A}, \hat{C}] \hat{B}$$

$$[\hat{A}, \hat{B}\hat{C}] = [\hat{A}, \hat{B}] \hat{C} + \hat{B} [\hat{A}, \hat{C}]$$

$$\{\hat{A}, \hat{B}\hat{C}\} = [\hat{A}, \hat{B}] \hat{C} + \hat{B} \{\hat{A}, \hat{C}\}$$

Докажете тъждеството на Якоби:

$$[\hat{A}, [\hat{B}, \hat{C}]] + [\hat{B}, [\hat{C}, \hat{A}]] + [\hat{C}, [\hat{A}, \hat{B}]] = 0$$

Ако $\hat{A}$ и $\hat{B}$ са линейни оператори който комутират ($\hat{A}\hat{B} = \hat{B}\hat{A}$) докажете:

$$[\hat{A}, \lambda \hat{B}] = 0$$

$$[\hat{A}, \hat{B}^n] = 0$$

$$[\hat{A}^l, \hat{B}^n] = 0$$

$$[\hat{A}, P_n(\hat{B})] = 0$$

$$[Q_m(\hat{A}), P_n(\hat{B})] = 0$$

$$[f(\hat{A}), g(\hat{B})] = 0$$

тук λ е реално число, n и l са цели числа а P_n и Q_m са полиноми съответно от степен n и m .

Ако $\hat{A}$ и $\hat{B}$ са линейни оператори който комутират ($\hat{A}\hat{B} = \hat{B}\hat{A}$) намерете $[\hat{A}, \exp(\hat{B})]$:

Ако $\hat{A}$ и $\hat{B}$ са линейни оператори да се докаже:

$$\exp(\alpha \hat{A}) \hat{B} \exp(-\alpha \hat{A}) = \hat{B} + \alpha [\hat{A}, \hat{B}] + \frac{\alpha^2}{2!} [\hat{A}, [\hat{A}, \hat{B}]] + \frac{\alpha^3}{3!} [\hat{A}, [\hat{A}, [\hat{A}, \hat{B}]]] + \dots$$

$$\exp(-\alpha \hat{A}) \hat{B} \exp(\alpha \hat{A}) = \hat{B} + \alpha [\hat{B}, \hat{A}] + \frac{\alpha^2}{2!} [[\hat{B}, \hat{A}], \hat{A}] + \frac{\alpha^3}{3!} [[[\hat{B}, \hat{A}], \hat{A}], \hat{A}] + \dots$$